

عوامل تعیین کننده رفتار بازیافت زباله های الکترونیکی در جمعیت عمومی شهر گرگان: کاربرد مدل مهارت های رفتاری-انگیزش-اطلاعات (IMB)

زهرا میرین بیگلوا^۱، عیسی محمدی زیدی^۲، هادی مرشدی^۲

۱. دانشجوی کارشناسی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، ایران. (نویسنده مسئول)
۲. دانشیار آموزش بهداشت، گروه بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران.

چکیده

مقدمه: با وجود آنکه کاهش حجم زباله های جامد یکی از موضوعات نگران کننده در حوزه محیط زیست و بهداشت عمومی است اما سطح مشارکت عموم مردم در راستای بازیافت زباله های خانگی بسیار پایین است. در مقایسه با سایر رفتارهای بهداشتی، جداسازی زباله های الکترونیکی همچون سایر انواع زباله ها مانند شیشه، فلزات، کاغذ، پلاستیک و سایر آیت های قابل بازیافت از زباله های خانگی تحت تاثیر عوامل مستعد کننده بسیاری است. هدف مطالعه کنونی کاربرد مدل مهارت های رفتاری-انگیزش-اطلاعات (IMB) به منظور تعیین عوامل تاثیرگذار بر بازیافت زباله های الکترونیکی در جمعیت عمومی شهر گرگان بود.

روش بررسی: این پژوهش به لحاظ هدف از نوع کاربردی و از نظر نحوه جمع آوری داده ها از نوع مقطعی بوده است. نمونه ای متشکل از ۶۵۰ نفر از ساکنین مناطق مختلف شهر گرگان با استفاده از روش نمونه گیری طبقه ای در مطالعه شرکت کردند. پرسشنامه متشکل از خرده مقیاس های اطلاعات (۷ آیت)، انگیزش (۷ آیت) و مهارت های رفتاری (۱۰ آیت) پس از مصاحبه شناختی اولیه و تایید روایی صوری و محتوایی و همچنین آنالیز عاملی اکتشافی توسط نمونه ها در مدت زمان تقریبی ۳۰ دقیقه تکمیل شد. رگرسیون خطی برای تعیین تاثیر مستقیم اطلاعات و انگیزش بر رفتار بازیافت بکار گرفته شد. آنالیز اثر واسطه ای مهارت های رفتاری - بین تاثیر اطلاعات و انگیزش بر بازیافت - نیز با کاربرد رویکرد خودراه اندازی (Bootstrapping) استفاده شد.

یافته ها: میانگین سطح اطلاعات توسط نمونه ها متوسط ($23/3 \pm 74/0$) و سطح انگیزش ($46/2 \pm 35/0$) و سطح مهارت های رفتاری نیز پایین گزارش شد ($39/2 \pm 53/0$). در یافته های مدل رگرسیونی، تنها مهارت های رفتاری با رفتار بازیافت ارتباط معناداری داشت ($P > 0.01$)، $35/0 = \beta$ و مهارت های رفتاری به طور معناداری واسطه تاثیرات اطلاعات و انگیزش بر رفتار بازیافت بود. همچنین، اختلاف معناداری رفتار بازیافت بر حسب متغیرهای سن، جنس، میزان تحصیلات، رشته تحصیلی و آموزش های قبلی مشاهده شد ($P > 0.05$).

نتیجه گیری: یافته ها از روابط مفروض مدل IMB بین مهارت های رفتاری، انگیزش و اطلاعات با رفتار بازیافت در نمونه مورد بررسی حمایت می کند. یافته ها پیشنهاد می کنند که مسئولان محیط زیست و بهداشتی باید در راستای بهبود رفتار بازیافت زباله بر اهدافی همچون افزایش سطح دانش، ایجاد انگیزه و مهارت آموزی تاکید داشته باشند. کلید واژه ها: زباله، رفتار، انگیزش، بازیافت، محیط زیست، ارتقاء سلامت، مشارکت.